

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยมีวิธีการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา โดยข้อเท็จจริงต่างๆ ในการกระทำความผิดจะได้มาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา องค์กรที่ทำหน้าที่ฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาลคือพนักงานอัยการ แต่พนักงานอัยการกลับไม่ได้มีส่วนรับรู้ในการจับกุมและการสอบสวนผู้กระทำความผิดเลยมาตั้งแต่ต้น เพราะระบบการพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้แบ่งแยกขั้นตอนการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยอารยประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เยอรมัน หรือญี่ปุ่น ถือว่าการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะเหตุว่าพนักงานอัยการผู้มีอำนาจฟ้องคดีจะต้องได้เข้าไปสัมผัสเรื่องราว ข้อเท็จจริงต่างๆ รวมถึงมีโอกาสได้ซักถามพยานด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจสิ่งต่างๆ ในรายละเอียดของข้อเท็จจริงแห่งคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อพิสูจน์ความจริง ฉะนั้น การให้อำนาจจับกุมกับอำนาจสอบสวนอยู่ในองค์กรเดียวกันโดยปราศจากการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดย่อมอาจทำให้เกิดความไม่โปร่งใส ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างยิ่งกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้ถูกดำเนินคดี

อำนาจสอบสวน ถือเป็นอำนาจที่สำคัญมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการสอบสวนถือเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสอบสวนเป็นเงื่อนไขในการเริ่มต้นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีผู้แจ้งความหรือร้องทุกข์ให้ดำเนินคดี พนักงานสอบสวนจะทำการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยการเริ่มด้วยการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดอย่างมีความเป็นภาวะวิสัย ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นโทษแก่ผู้ต้องหา กล่าวคือพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานที่ยืนยันผู้ต้องหาอย่างเดียวนั้นไม่ได้ แต่ต้องรวบรวมในส่วนที่เป็นผลดีแก่ผู้ต้องหาด้วย เพราะในคดีอาญานั้นต้องตัดสินกันด้วยความจริงและการที่จะวินิจฉัยว่าสิ่งใดจริงหรือไม่ จะต้องพิจารณาโดยฟังความทุกฝ่ายมิใช่ฝ่ายเดียว การสอบสวนจึงต้องมีความเป็นภาวะวิสัย (Objectivity) ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องมีความเป็นภาวะ

วิสัย กล่าวคือไม่ลำเอียงหรือทุจริตเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ต้องหาให้พ้นจากความผิดที่ได้ก่อไว้ มิฉะนั้น จะมีความผิดและถูกลงโทษ

กรมสอบสวนคดีพิเศษจัดตั้งขึ้นโดยมีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงและความปลอดภัย โดยดำเนินการ เฝ้าระวังสืบสวน สอบสวนหาข้อเท็จจริง และดำเนินคดีเพื่อปกป้องและรักษารายได้ของรัฐ ป้องกัน ปราบปราม ขบวนการทุจริตและสร้างผลกระทบต่อทั้งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และได้มีการตราพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษขึ้นใช้บังคับเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2547 ที่เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

คดีพิเศษ เป็นอาชญากรรมซึ่งสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงหรือความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ส่งผลกระทบต่อความสุขของประชาชน และประโยชน์สาธารณะหรือสาธารณชนจำนวนมาก กระทบต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง มีมูลค่าความเสียหายสูง กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และความน่าเชื่อถือระหว่างประเทศ¹ จึงจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวนเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกฎหมายได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ มีวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ เพื่ออำนวยความสะดวกธรรมชาติตามอำนาจหน้าที่ให้แก่ประชาชน ซึ่งเจตนารมณ์ที่สำคัญของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ก็เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น จากสภาพของอาชญากรรมคดีพิเศษที่มีความรุนแรง จะเห็นได้ว่าคดีพิเศษมีความแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปเป็นอย่างมาก ตัวอย่างของอาชญากรรมที่เป็นคดีพิเศษ อาทิเช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่กระทบต่อระบบการเงิน การธนาคาร การค้าพาณิชย์ การหลีกเลี่ยงภาษี การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หรืออาชญากรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่กระทำการลักลอบแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือทำลายข้อมูลหรือระบบปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ อาชญากรรมที่มีผู้มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง องค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติเป็นการกระทำความผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เช่น ขบวนการค้าโสเภณีข้ามชาติ ขบวนการค้ามนุษย์และการค้ายาเสพติด การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมเหล่านี้ ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมากมาย เกิดความเสียหายต่อประเทศเป็นจำนวนมาก

¹ จาก กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 10) (น.27), โดย คณิต ฌ นคร, 2553, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

กฎหมายดังกล่าวนี้ได้กำหนดการใช้อำนาจรัฐหลายประการ เช่น กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในลักษณะของการปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวน โดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติให้อำนาจในการสอบสวนร่วมของพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร มีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นการเพิ่มเติมเครื่องมือสำหรับการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยเฉพาะได้เพิ่มบทบาทในกระบวนการสอบสวนในคดีอาญาของพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร โดย กคพ. อาจมีมติให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหาร มาปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน หรือเข้าร่วมสอบสวน เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 21 วรรค (1) (ค) หรือ (ง) คือ คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือเป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดีแล้วแต่กรณี ตามมาตรา 32 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แม้กรณีดังกล่าวจะถือได้ว่าเป็นการพัฒนาการใหม่ขอระบบสอบสวนของไทยที่ให้พนักงานอัยการมีบทบาทเข้าร่วมการสอบสวน และควบคุมดูแลการสอบสวน เพราะพนักงานอัยการจะต้องเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกลั่นกรองคดีก่อนยื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งพนักงานอัยการควรที่จะต้องรับรู้ข้อเท็จจริงตั้งแต่เบื้องต้น ทั้งข้อมูลในส่วนของผู้ต้องหา และข้อมูลในส่วนของผู้เสียหาย รวมทั้งพยานหลักฐานด้านอื่นๆ ประกอบการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยสั่งคดี เพื่อให้ระบบสอบสวน และฟ้องร้องมีมาตรฐานสากลเหมือนอารยประเทศ เพื่อตรวจสอบ และถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน อันทำให้การสอบสวนคดีพิเศษมีความเป็นภาวะวิสัย แต่อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษเบื้องต้น ไม่ได้กำหนดให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนหรือสอบสวนร่วมในทุกคดี ทำให้พนักงานอัยการอัยการไม่ได้รวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง ไม่ได้ร่วมสอบปากคำผู้ต้องหาด้วยตนเอง ตามหลักกระบวนการสอบสวนและฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่สามารถแยกจากกันได้ พนักงานอัยการมีอำนาจเพียงรับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แล้วมีอำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือใช้ดุลพินิจสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องเท่านั้น ทำให้มีปัญหาต่อการฟ้องคดี เพราะคดีพิเศษเป็นคดีที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยโดยส่วนรวมหรือกระทบต่อสาธารณะประโยชน์ของประเทศ โดยการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ดังกล่าวในการสอบสวนเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา² การทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนอกจากจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน³ และต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเป็นแบบระบบกล่าวหา ซึ่งมีการแยกอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความจริง โดยชั้นเจ้าพนักงานคือ การสอบสวน ซึ่งต้องกระทำอย่างมีความเป็นภาวะวิสัย ผู้ถูกกล่าวหาต้องเป็น “ประธานในคดี” หากการตรวจสอบความจริงของเจ้าพนักงานมีความเป็นภาวะวิสัย และการฟ้องของพนักงานอัยการถูกกฎหมายแล้ว⁴ ก็ย่อมจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาได้อย่างสมบูรณ์

การสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและหลากหลายเป็นผู้มีอำนาจในการสอบสวน นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนโดยชอบตามกระบวนการและขั้นตอนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ยังมีกฎหมายอื่นอำนวยความสะดวกการปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งสร้างวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ โดยเพิ่มเติมเครื่องมือสำหรับการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีพิเศษในการดำเนินคดีพิเศษ กระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาและความคาดหวังของประชาชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมายในกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมาก การสอบสวนคดีพิเศษ จึงควรมีความเป็นภาวะวิสัยที่สามารถทำให้การสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินไปโดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเป็นอิสระ มีความโปร่งใส เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ความเป็นภาวะวิสัยในการสอบสวนคดีพิเศษ คือ การดำเนินคดีอาญาที่พึงกระทำ พึงปฏิบัติในฐานะเจ้าพนักงานพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ต้องวางตัวเป็นกลาง การสอบสวนขาดความเป็นภาวะวิสัยกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม⁵

² จาก *กฎหมายอาญาหลักและปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 6) (น.56), โดย ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2547, กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

³ จาก *สิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 1) (น.46), โดย นพนธิ สุริยะ, 2537, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

⁴ จาก *ระบบอัยการ* (น.50), โดย ส. เปรมวาทิน และ ม. อรรถไกรวัฒน์, 2498, พระนคร: ไทยเชมม.

⁵ จาก *คำอธิบายกฎหมายลักษณะคำพิจารณาพยานหลักฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (น.70), โดย จินดาภิรมย์ ราชสถานดี, 2464, กรุงเทพฯ: พิศาลบรรณনীตี.

⁶ คู่มือการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547. (น.106). กรมสอบสวนคดีพิเศษ. กระทรวงยุติธรรม.

ปัจจุบันพนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังมีปัญหาในเรื่องความไม่เป็นอิสระในการดำเนินคดี จึงอาจตกเป็นเครื่องมือจากอิทธิพลทางการเมืองได้โดยง่าย การดำเนินคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรเป็นองค์กรที่ไม่มีการเมืองเข้ามาแทรกแซง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ควรเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมที่มีความเป็นอิสระจากการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อความเป็นกลางและความอิสระในการดำเนินคดี และการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ การใช้มาตรการบังคับต่างๆ ควรมีระบบการควบคุมตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจากทั้งภายในองค์กรและจากการตรวจสอบขององค์กรภายนอก

อย่างไรก็ตาม แม้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการควบคุมกำกับดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แต่หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มิได้มีความอิสระและเป็นกลาง รวมถึงการใช้อำนาจมิได้เป็นไปตามหลักการใช้ดุลพินิจที่ชอบด้วยกฎหมาย ผลก็จะกลายเป็นปัจจัยที่เอื้อให้การใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นไปอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหลายประการ ทั้งสิทธิเสรีภาพของบุคคล หลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ รวมถึงผลกระทบต่อเสถียรภาพของฝ่ายบริหาร ซึ่งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความเป็นกลางมิได้เป็นไปโดยอิสระและมีส่วนได้เสีย การทำหน้าที่เป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากการศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พบว่า ยังมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ หลักความไม่มีส่วนได้เสีย หลักการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม และหลักการใช้และการควบคุมตรวจสอบการใช้และควบคุมตรวจสอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยได้เปิดช่องให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถใช้ดุลพินิจจนเกินขอบเขตวัตถุประสงค์ของกฎหมาย มีที่มาจาก 2 ช่องทาง ได้แก่ ช่องทางตามมาตรา 21 (1) และช่องทางตามมาตรา 21 (2) โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เป็นคดีที่มีความซับซ้อน มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ เป็นการกระทำความผิดข้ามชาติหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม เป็นต้น และนอกจากนี้ในการกำหนดให้คดีประเภทใดเป็นคดีพิเศษนั้น กฎหมายได้กำหนดกรอบเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงลักษณะความเป็นคดีพิเศษไว้อย่างชัดเจน แต่กลับมิได้กำหนดกรอบในการให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ใช้ดุลพินิจกำหนดให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษไว้ ซึ่ง

เท่ากับว่าเป็นการเปิดช่องให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถใช้ดุลพินิจได้โดยไม่มีขอบเขต และการที่กฎหมายมิได้กำหนดกรอบหรือขอบเขตในการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จึงเป็นการใช้อำนาจที่ปราศจากการควบคุมโดยบทบัญญัติของกฎหมายและปราศจากการตรวจสอบใดๆ อันจะส่งผลให้มีการปฏิบัติหน้าที่และใช้ดุลพินิจได้ตามอำเภอใจ ขาดความเหมาะสม ขัดต่อหลักความเป็นภาวะวิสัย

การที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ซึ่งในบางกรณีบุคคลที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว ได้โต้แย้งการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย จนกลายเป็นคดีฟ้องร้องกันในศาลและจากการตรวจสอบพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องก็ไม่พบว่า มีบทบัญญัติของกฎหมายใดกำหนดถึงการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ในการมีมติให้คดีใดเป็นคดีพิเศษไว้แต่อย่างใด ส่งผลให้มติของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ไม่อาจมีการอุทธรณ์หรือยกเลิกร่างฟ้องได้ซึ่งหากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบจึงย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและส่งผลเสียหายต่อรัฐและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่อาจอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นกับประชาชนได้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีในการสอบสวนคดีพิเศษตลอดจนหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้อง การสอบสวนที่เป็นภาวะวิสัย ภาวะวิสัยในการสั่งคดีของอัยการ บทบาทของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการสอบสวนที่เป็นภาวะวิสัย สาเหตุปัจจัยที่ทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่เป็นภาวะวิสัย ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายที่ควรให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนคดีพิเศษตั้งแต่เริ่มต้นคดี การใช้มาตรการบังคับในคดีพิเศษ อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานและการออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จึงควรที่จะมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนใดบ้างตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เพื่อให้การสอบสวนและการพิจารณาคดีอยู่บนหลักความเป็นภาวะวิสัยและการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่สามารถแบ่งแยกได้ อันจะทำให้การดำเนินการกิจของกรมสอบสวนคดีพิเศษมีความยุติธรรม โปร่งใสและเป็นธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่สามารถแบ่งแยกได้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและหลักเกณฑ์ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการ ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และการตรวจสอบความถูกต้องในการสอบสวนคดีพิเศษ
3. เพื่อศึกษาบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีพิเศษตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การสอบสวนคดีพิเศษไม่เป็นภาวะวิสัย

1.3 สมมติฐานในการศึกษา

ระบบพิจารณาคดีอาญาของไทย ได้แบ่งแยกขั้นตอนของการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด เมื่อการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น พนักงานอัยการไม่มีโอกาสสัมผัสข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ทั้งที่พนักงานอัยการมีหน้าที่ในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาล ซึ่งอาจมีผลในการวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการที่ทำหน้าที่ในฐานะองค์กรอัยการมิใช่ฐานะส่วนตัว การสอบสวนและการสั่งคดีของพนักงานอัยการต้องมีความเป็นภาวะวิสัยอย่างยิ่ง ตามหลักการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันและไม่สามารถแบ่งแยกได้ พนักงานอัยการจะมีอำนาจควบคุมการสอบสวนคดีอาญาหรือเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญา ตั้งแต่เริ่มต้นคดี หากมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี ก็อาจจะถือได้ว่าเป็นการยกระดับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้มีความทัดเทียมกับอารยประเทศ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้ขั้นตอนการสอบสวนคดีพิเศษนั้นถูกแทรกแซงจากอำนาจภายนอก และเพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ก็จะเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชน ควรให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องศาล ได้เข้ามามีส่วนในการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นสอบสวนเริ่มต้นคดี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดและบุคคลผู้กระทำความผิดให้มากที่สุด เนื่องจากมีความสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการให้มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นภาวะวิสัยซึ่งเป็นอำนาจเดียวของการสอบสวนฟ้องร้อง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความสำคัญ จุดหมายของการสอบสวนคดีพิเศษ การใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ อย่างเป็นภาวะวิสัย ตามหลักการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันและไม่สามารถแบ่งแยกได้ นำเสนอถึงปัญหาความเป็นภาวะวิสัยของการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้อง เพื่อให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวนได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างเป็นภาวะวิสัย

1.5 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) จากบทความทางวิชาการต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คำพิพากษาศาลฎีกา โดยนำรายละเอียดต่างๆ มาวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย ให้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน อย่างเป็นระบบ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสำคัญของการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่สามารถแบ่งแยกได้ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
2. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและหลักเกณฑ์ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการ ในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน และการตรวจสอบความถูกต้องในการสอบสวนคดีพิเศษ
3. ทำให้ทราบถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการ ในกระบวนการสอบสวน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การสอบสวนไม่เป็นภาวะวิสัย